

NÁRODNÍ INSTITUT
PRO DALŠÍ
VZDĚLÁVÁNÍ

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce, 42. ročník, 2015/2016 – okresní kolo

I. kategorie

Počet bodů:

Jméno: Škola:

1. Od některých tvarů slovesa se vytvářejí přídavná jména.

a) Doplňte do vět vhodná přídavná jména odvozená od tvarů slovesa *kropit*:

U schodů stála stará _____ konev.

Muž _____ zahradu měl na hlavě klobouk jako ochranu před sluncem.

b) Obdobná přídavná jména vytvořte od sloves *leštit* a *kopat* a použijte je ve větách nebo slovních spojeních.

.....
.....
.....
.....

c) Doplňte vhodné přídavné jméno od slovesa *balit* do následujícího spojení:

muž právě _____ knihu

Změňte spojení tak, aby v něm slovo *knih* bylo použito v prvním pádu jednotného čísla, ale aby nové spojení popisovalo stejnou situaci. Nepoužívejte konstrukci s vedlejší větou přívlastkovou.

d) Ve spojení *zmoknuvší muž* nahraďte přídavné jméno jiným se stejným významem a utvořeným od jiného tvaru téhož slovesa.

NÁRODNÍ INSTITUT
PRO DALŠÍ
VZDĚLÁVÁNÍ

2. Určete, jaký druh podmětu se vyskytuje v následující větě, kterou jsme zaslechli v rádiu a zapsali v podobě posloupnosti vyslovovaných hlásek (tzv. fonetický zápis). Je-li více možností, uveďte je všechny a ke každé napište pravopisně správnou podobu věty a příklad podmětu, u něhož určete rod a číslo.

[hnet potom zavřeli opchodí]

3. V odborném textu se objevilo toto souvětí:

Pokud jde o počet přečtených elektronických knih, statistiky v současné době mluví o nanejvýš maximálně 20 na jednoho člověka.

a) Odstraňte stylizační nedostatek v souvětí a vysvětlete, v čem spočívá.

b) Souvětí nahraďte jednoduchou větou se stejným významem. (Proveďte i stylizační úpravu navrženou v předchozím bodě.)

4. Následující slova se formálně liší pouze délkou jedné samohlásky: *napraveni – napravení, přepadeni – přepadení, naděleni – nadělení, poučení – poučení.*

a) Vyberte si jednu dvojici a určete, kterými slovními druhy mohou obě slova být. Je-li více možností, uveďte je všechny.

NÁRODNÍ INSTITUT
PRO DALŠÍ
VZDĚLÁVÁNÍ

b) Utvořte slovní spojení nebo věty, v nichž užijete obě slova z dvojice vybrané v a) ve všech variantách slovnědruhového zařazení, které jste v a) určili.

c) Jednotlivé tvary z dvojice vybrané v a) ve všech variantách slovnědruhového zařazení přesně pojmenujte.

(Nápověda: *nemaje* je jako slovní druh sloveso, jde o **přechodník**.)

d) U jednotlivých tvarů z vámi vybrané dvojice určete, které mluvnické kategorie mohou v závislosti na slovním druhu vyjadřovat.

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce, 42. ročník, 2015/2016 – okresní kolo
I. kategorie

Slohový úkol

Nejlepší maska

Slohový útvar je volný. Doporučená délka 20–25 řádek.

Okresní kolo OČJ 2015/2016 – 42. ročník – I. kategorie – řešení:

1. a) *kropící; kropící*
b) Příklady řešení: *leštící krém; člověk leštící boty; kopací míč; člověk kopající jámu.*
c) *balící*; příklad řešení: *kniha právě balená (mužem)*
d) *zmoklý*

Bodování: a) za správné řešení – 1 bod;
b) za čtyři správné příklady a vhodná užití – 2 body;
za tři správné příklady a vhodná užití – 1 bod;
c) za správné vytvoření přídavného jména a správnou změnu výrazu – 1 bod;
d) za správné řešení – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **5 bodů**.

2. i. Podmět vyjádřený (rodu mužského neživotného, číslo množné): *Hned potom zavřely obchody.* (obchody)
ii. Podmět nevyjádřený:
- rodu mužského životného, číslo množné: *Hned potom zavřeli obchody.* (např. prodavači)
- rodu mužského neživotného, číslo množné: *Hned potom zavřely obchody.* (např. úřady)
- rodu ženského, číslo množné: *Hned potom zavřely obchody.* (např. prodavačky)
iii. Všeobecný podmět, rod mužský životný (resp. shoda podle rodu mužského životného – toto upřesnění nevyžadujte), číslo množné: *Hned potom zavřeli obchody.*

Bodování: Za každý správně určený podmět a správně zapsanou větu – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **5 bodů**.

3. a) Příklad řešení: *... o nanejvýš 20 ... / ... o maximálně 20 ... / ... maximálně o 20 ...*; v textu se nadbytečně vyskytují za sebou dvě slova stejného či velmi podobného významu.
b) Příklad řešení: *Statistiky v současné době mluví o nanejvýš / maximálně o 20 přečtených elektronických knihách na jednoho člověka.* (Uznávejte i řešení typu *Ohledně počtu elektronických knih statistiky v současné době mluví nanejvýš / maximálně o 20.*)

Bodování: a) Za vhodné odstranění nedostatku a výstižné vysvětlení – 1 bod;
b) za vytvoření jednoduché věty – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **2 body**.

4.

- a) Příklad řešení: *poučení* – sloveso (příčestí trpné – určení tvaru nevyžadujte), přídavné jméno (ve jmenném tvaru – zde nevyžadujte), *poučení* – přídavné jméno, podstatné jméno;
b) příklady řešení: *Včera jsme byli poučeni o správném chování ve škole.* (sloveso); *Žáci, poučení o zásadách bezpečnosti a správného chování v laboratoři, zahřívali kádinku nad plynovým kahanem. / Žáci z této třídy byli už dostatečně poučeni.* (přídavné jméno; *byli poučeni* lze však interpretovat i jako slovesný tvar); *Žáci už byli poučení, a dalších chyb se proto nedopustili. / S těmito pomůckami smějí pracovat pouze poučení žáci.* (přídavné jméno); *Přečtěte si poučení o bezpečnosti práce.* (podstatné jméno);
c) *poučení* – sloveso: trpné příčestí, přídavné jméno (slovesné – toto upřesnění nevyžadujte); jmenný tvar; *poučení* – přídavné jméno slovesné (složený tvar – toto upřesnění nevyžadujte), podstatné jméno slovesné;
d) *poučení* (příčestí) – číslo, slovesný rod, vid, jmenný rod a životnost;
poučení (přídavné jméno) – pád, číslo, jmenný rod a životnost, vid;
poučení (podstatné jméno i přídavné jméno) – pád, číslo, jmenný rod a životnost, vid.

- Bodování:
- a) za určení čtyř slovních druhů – 2 body,
za určení tří slovních druhů – 1 bod;
 - b) za čtyři vhodné příkladové věty – 2 body,
za tři vhodné příkladové věty – 1 bod;
 - c) za čtyři terminologická zpřesnění – 2 body,
za tři terminologická zpřesnění – 1 bod;
 - d) za uvedení všech kategorií u přídavných a podstatných jmen – 2 body,
u podstatných a přídavných jmen – 2 body,
v případě jedné chybějící nebo přebývající kategorie – 1 bod
(uvedení vzoru však tolerujte);
za uvedení vidu u přídavných a podstatných jmen – 1 bonusový bod.
- Za celý úkol tedy maximálně **9 bodů**.

Celkem tedy maximálně 21 bodů.

5. Slohový úkol: Hodnoťte dodržení tématu, plynulost a návaznost textu, vhodný výběr lexikálních prostředků i větnou stavbu. Přihlížejte i k tvaroslovné a pravopisné správnosti.
- Bodování: 0–10 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.